

ORSZÁGÉPÍTŐ

A Kós Károly Egyesülés folyóirata

ÉPÍTÉSZET | KÖRNYEZET | TÁRSADALOM

2019

01

VÁLYOG | Hassan Fathy építésze

NAPJAINK FÖLDÉPÍTÉSZE | Martin Rauch

FÉNNYEL ÖLTÖZTETETT TEREK | Székely Orsolya

FŐÉPÍTÉSZEK | Erhardt Gábor — Erdőbénye, Tállya, Abaújszántó

Vándorokból mesterek | Sziklai Ákos

Az elveszettnek hitt magyar hősepikáról | B. Kovács István

INTERJÚ SZIKLAI ÁKOSSAL

Terdik Bálint | Fotó: Sziklai Ákos

Saját kezűleg lerakott térburkolat.
Bárdudvarnok-Lipótfa

55

▲ Hidkorlát, Bárdudvarnok

VÁNDOROKBÓL
MESTEREK

Sziklai Ákos

Sziklai Ákos intelligens és tehetséges ember. Nálam sokkal több tanuló híradt dolgotra fel, hivatali tervek, kifogástalan magatartással, és szorgalommal.
Büszkűn: A szellemek csak az új és a régi intelligenciái. A másik, ami egyben az intelligenciában megjelenő „fel” valósággal, szembe fordítva, a többi embertől különös.
A „liberális” köntösben megjelenő, felvilágosult, jogtól felelős neurotikus állapot csak vereséget teremt. Dolgom, Ákos! ALIOTSEN MIKE

A Kós Károly Egyesülés 1989-ben alapította meg ma is aktív, posztgraduális képzést adó Vándoriskoláját, amelyben eddig közel száz hallgató szerzett diplomát. Az intézmény évente hirdet felvételt. Egy fiatal, kezdő építész számára a három év biztos megélhetés mellett nagy lehetőség az ország, a szakma, az emberek megismerése. A vándor sokkal többet kap, mint szakmai gyakorlatot. A tervezőirodákban egy-egy közösség tagjaként él, átélve az együtt gondolkodás és együtt dolgozás élményét. A vándorút végére sok vándorból mester lesz... Sziklai Ákos az intézmény első évfolyamán kezdte meg vándoréveit, a szakma fogásait Makovecz Imre, ifj. Lőrincz Ferenc, Dévényi Sándor és Jankovics Tibor mestereknél sajátította el. Épületeinek jelentős része lakóhelyén, a Somogy megyei Bárdudvarnokon áll, óvodáját az Országépítő 2015/3-as számában mutattuk be.

► Mikor végeztél a Vándoriskolában?

Az első évfolyamban voltam benne, 1993-ban diplomáztam.

► Innentől egyértelmű volt a továbblépés iránya?

Azért volt egyértelmű, mert nagyon tetszett nekem a Kaposterv, ahol Lőrincz Ferenc volt a mesterem. Amikor oda kerültem, több önálló munkát is adott. Ráadásul a munkaidő is eléggé rugalmas volt. Ha valakinek közbejött valami, akkor szólt, hogy később jön, vagy korábban el akar menni, és intézhette a dolgait. Természetesen azért voltak

éjszakai sorozatok is. Kicsit a műtermi, egyetemi hangulatra emlékeztetett, amikor dolgoztunk. Jó volt a hangulat, és nagyon tetszett, hogy önállóságot kaptam. Tényleg szép munkáim voltak. A megbízói kör, és a tényleges építészeti működésem akkor kezdődött el, ott alapozódott meg. Nagyon kedvemre való volt a Lőrincz Ferenc-féle rendszer, ezért is mentem Kaposvárra.

► Hogyan önállósodtál?

Egyszer csak úgy gondoltam, hogy szeretnék a saját lábamra állni. Nem fizetésért dolgozni, és maszkolni mellette. Kiléptem.

► Mindig egyedül dolgoztál?

Igen, egyedül dolgoztam. Ebben az állapotban többnyire jól éreztem magam. Lényegében most is egyedül csinálom a munkákat. Mindent aprólékosan átgondoló, kidolgozó, minden részlettel órákig pepecselő ember vagyok. Ha nem szánok elég időt egy tervre, akkor úgy érzem, hogy nem forrja ki annyira magát. Amikor felhívtál, hogy ebben a rovatban szerepelnék, csodálkoztam, hiszen én nem vagyok „mester”. A mesternek vannak tanítványai. Sokkal inkább tanulónak tartom magam. Esetleg a szememre lehet vetni, hogy a tudást, a tapasztalatot nem adom át másoknak. Lehet, hogy még nincs itt az ideje. Van az a mondás, hogy ha ké-

szén áll a tanítvány, akkor megjelenik a mester, a tanító. Ezt meg is fordíthatjuk: ha mesterré válik valaki, akkor megjelenik a tanítvány. Ha valaki akar velem dolgozni, akkor majd megkeres. Soha nem szerettem volna azt, hogy legyen egy szerkesztőm, vagy egy rajzoló. Egyrészt nem akartam, hogy a másik ember megrekedjen a szakmai fejlődésnek ezen a szintjén, másrészt nekem nem kell egy olyan munkatárs, aki nem törekszik arra, hogy önálló alkotó legyen. Ha eszembe jutott, hogy valakivel együtt dolgoznék, akkor mindig olyan fiatalra gondoltam, aki ugyanannyira törekvő, ugyanolyan kreatív, és ugyanúgy szereti, amit csinál, mint én.

► Egy áccsal beszélgetve például hasonlóan vélekedsz?

Kétségkívül az ember minden pillanatban hatással van a világra. Meggyőződésem, hogy maga az épület is kihat a környezetére. Minden épületnek van kisugárzása, és jótékony hatással tud lenni, ha szép a külseje, és szerethető, barátságos a belseje. Szerintem Makovecz Imre is azt mondaná, ha itt ülne, hogy az épület egy lény. Épületlény. Rezgő, sugárzó lény, valóban erővel és kisugárzással rendelkezik. Ez érzékelhető, és minden alkotásra igaz. Vannak, akik azt állítják, hogy ezt meg is lehet mérni. Itt van az ember felelőssége, hogy mit

◀ Harangláb, Bárdudvarnok-Lipótfa

csinál, hogy mennyire viszi végig, hogy mennyire alapos, mennyire szereti azt, amit csinál. Mennyire lelkiismeretes, mennyire akar tökéleteset alkotni. Törekedjünk a tökéletes felé, noha nyilván ez százszázalékosan sosem sikerül, de mégis ebbe az irányba kell haladni. Én szeretnék mindent a tökéletesség irányába vinni. Zavarnak azok a dolgok, amik nem lettek elég jók.

► Ez mindenben így van?

Valóban: szellemi, lelki és testi szinten is az „ép-ség”, a teljesség felé szeretnék törekedni. Van az a mondás, hogy ép testben ép lélek. Ezt is komolyan kell venni. Kár lenne magunkat azzal áztatni, hogy ez nincs mindig így. Könnyebb egy rossz állapotban benne maradni, és megmagyarázni, hogy ez még nem annyira rossz, ezzel még el lehet így vergődni.

Egy ismerősöm szokta mondani: az ember az autójára több figyelmet fordít, mint a saját testére. Az autóra jó üzemanyagot tankol, jó olajat használ, azzal viszont nem nagyon törődik, hogy mit és mennyit eszik, mit iszik, mondván: a teste bárhogy elvehető.

Úgy vélem, ha valakinek nem ép a teste, nem harmonikus, vagy túlsúlyos, vagy rövidlátó, távollátó, az mind arra utal,

◀ Buszmegálló, Bárdudvarnok-Szendipusztá

► Kilátó, Bárdudvarnok

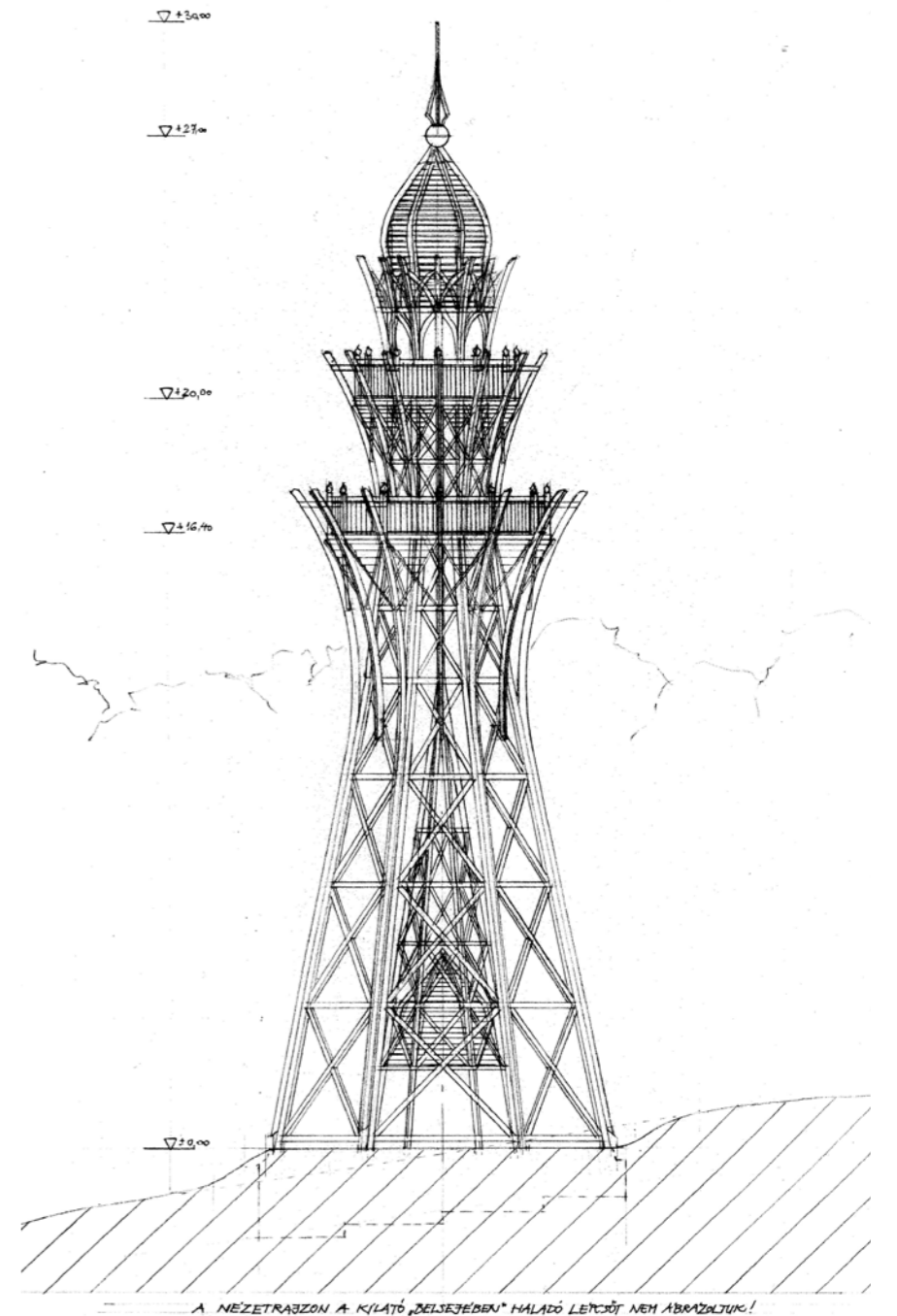
hogy a lelki berendezkedése sem tökéletes. Ezek mindig összefüggnek. Hiszem azonban, hogy meg is fordíthatjuk a dolgot: ha az ember foglalkozik a testével, elkezd sportolni, tornázni, mozogni, akkor ez jó hatással lesz a lelkiállapotára is. Jobban fogja magát érezni a bőrében.

► Ezt a környezet támogatása, vagy éppen visszahúzó ereje is befolyásolja?

Elmesélek egy érdekes kísérletet: öt majmot betesznek egy szobába, és a szoba közepére állítanak egy létrát úgy, hogy ha valamelyik majom felmegy rajta, akkor el tudjon érni egy fürt banánt. Ha az egyik majom felmegy a banánért, akkor a többiek lespriccelik hideg vízzel. Egy idő után eléri azt, hogy ha bármelyik elindul felfelé a létrán, a többiek leverik onnan. A kísérlet következő lépése az, hogy az egyik majmot kicserélik. Az új majom elindul, a többiek leverik, többször próbálkozik, de a többiek mindig megakadályozzák. Egy idő után már nem próbálkozik többször. Kicserélik a következő majmot is, aki persze megpróbál felmászni a banánért. Most jön egy érdekes dolog: az a majom, akit egyszer sem locsoltak le hideg vízzel, szintén veri az új majmot. Nem tudja, hogy a többiek miért csinálják, de ő is azt csinálja, amit a többiek. Aztán kicserélik az összes majmot egyesével, és megmarad a jelenség. Ha egy majom elindul a banánért, a többiek leverik, és már nem tudják, hogy miért, de ezt csinálják.

Az építészetben is ugyanez van. Van egy trend, van egy építéskörnyezet, azt figyeled, hogy a többiek mit csinálnak, mi a legújabb irány. Tulajdonképpen gondolkodás nélkül elfogadod az éppen aktuális „divatot”, valószínűleg tetszik is, és megpróbálsz utánuk menni.

A modul koordinált építési rendszerben 30 cm-ben gondolkodtak. Itt van például ez a helyiség, ahol ülünk. Egészen biztos, hogy ezek az ablakok 90 centis parapettel vannak beépítve. Miért? Senki nem kérdezi meg. 210 cm magas volt az ajtó, az ablak mellette 120, és így lett a parapet 90 cm. Annyira megszoktad, hogy 90, hogy nem is tudsz már 82 centis parapetet elgondolni, pedig lehet, hogy

sokkal kellemesebb lenne az egy szobában. Ezt már nem gondolja újra az ember. Fontos, hogy nulláról mindig mindent végig kell gondolni. Amikor én az első terveimet csináltam – ezt úgy kell érteni, hogy az első húsz-huszonötöt –, nem a kész csomópontokat alkalmaztam gépiesen, hanem mindig újragondoltam őket. Végiggondoltam, hogy a vasbeton koszorú miért ott halad, a talpszelemen miért ott van lerögzítve a töcsavarral, a töcsavar miért 12-es, 14-es vagy 16-os. A fészkes kármí miatt fészkes, és miért nem sima... mi indokolja?

Amikor kijöttünk az iskolapadból és elkezdünk fedélszékeket tervezni, akkor a „hagyományos ácsszerkezeteket” pontosan úgy terveztük be, ahogy a könyvben voltak. Pedig ott faragott fából voltak a szerkezetek, mi meg fűrészelt fát használtunk. A kettő nem ugyanúgy viselke-

dik. Jómagam is az ácsoktól tudtam meg – akiknek volt gyakorlati tapasztalatuk, és nem csak az iskolapadban szerezték a tudásukat –, hogy be kell építeni olyan elemeket, amiket az ácskönyvekben nem rajzoltak be. A fűrészelt fák gyengébbek, csavarodnak és hajlanak. Többnyire csak használjuk a megszokott sablonokat, eszünkbe sem jut, hogy kérdéseket tegyünk fel. Pedig a „kérdések embere” kreatív marad, megőrzi a teremtő képességét, a „válaszok embere” meg begyö-pösödik, megkövesedik. Matematikából is azt csináltam, hogy nem tanultam meg a képleteket. A másodfokú egyenletek megoldóképletét sem tanultam meg, a teljes négyzetté alakítást én sokkal jobban szerettem. Mindig megérteni akartam, hogy mi miért van úgy. Sokkal szívesebben levezettem újra és újra dolgokat, tehát újratertem.

ITINERANTS TURNED MASTERS – ÁKOS SZIKLAI

Ákos Sziklai graduated from the first year of the Itinerant School in 1993. After working for Kaposterv, he founded his own design office and moved to Bárdudvarnok. His last master in the Itinerant School, Imre Makovecz casually jotted down in his final evaluation an idea that he had been chasing for the past ten years – that man's own private reality will eventually come to meet him. Today, he knows that his reality is responsibility. He is convinced that buildings have a decisive impact on their environment. Every building radiates, which will be a beneficial effect if the building is agreeable in the outside and friendly in the inside. In fact, the same is true for all works of art, and some even say that this effect can be measured. Man's responsibility lies in choosing the course of action, seeing the ideas through and being thorough and dedicated to the chosen cause. We need to keep striving towards perfection, which is the only way to go forward, even if it is unattainable.

▼ Faluház, Kaposmérő

A legtöbb ember a megújulás alatt azt érti, hogy kitalálni valami frisset, valami újat, ami még nem volt. Nekem a megújulás azt jelenti, hogy képes vagyok újrakezdeni, képes vagyok visszacsatolni a nullponthoz, a kezdethez. Ezt nagyon fontosnak tartom, ezt kellene tennie minden embernek. Nulláról mindig újragondolni: ő vajon kicsoda, miért van itt, és ennek mentén felépíteni azt, aki ő valójában.

› Amikor megkeresnek egy tervezési feladattal, mi az első lépés számodra?

Lehet, hogy el kell azon gondolkoznom, hogy kell-e ide egyáltalán ház. Lehet, hogy rossz az a kérdés, hogy milyen házat kell ide tervezni. És a rossz kérdésre sosem lehet jól válaszolni. Ha az

▲ Óvoda, Bárdudvarnok

◀ Pince, Bárdudvarnok

◀ Temetőkapu, Bárdudvarnok

▲ Lovasjász-központ, Bárdudvarnok

ember kap egy „rossz feladatot”, akkor lehet, hogy nincs a kereteken belül jó megoldás. A kereteken kívül kell keresni a választ.

› Sok rossz feladat talál meg?

Nem, engem csak jó feladatok találnak meg.

› Hogy csinálod?

Hiszek magamban és abban, hogy a valóságomat én teremtem. Amilyen fél év múlva lesz a valóságom, azt én most teremtem meg itt magamnak, az fog velem

szembejőnni. A Vándoriskolában utoljára Makovecz Imre volt a mesterem, aki beleírta az útra bocsátó értékelésbe azt, amit tíz évig nem értettem meg. Ez úgy szólt, hogy az emberrel a saját valósága jön szembe. Ma már pontosan tudom, hogy ez a felelősségvállalás. Ha ennek tudatában vagyok, akkor nem hibáztatom a környezetemet, nem akadok ki, hogy miért történt ez velem. Csak annyi történt, hogy kaptam egy feladatot, amit meg kell tudnom jól oldani. Mindig olyan feladatot kapok, amelyet magamnak behúztam, vagy ami

▲ Védőnői szolgálat bejárata, Kaposmérő

éppen foglalkoztat. Ha lenyomott és szét-ezett állapotban vagyok, vagy nem akarok dolgozni, akkor az fog velem szembejőnni, hogy vacak garázst kell tervezni, meg féltetés tyúkólat, vagy éppen nem lesz megbízásom. Ebben a „valóságteremtésben” én nagyon erősen hiszek. Ami az embert foglalkoztatja, olyanná válik. Az sem mindegy, hogy milyen zenét hallgatunk.

› Hallgatsz zenét munka közben?

Néha. Háttérzenének csak olyan zenét tudok hallgatni, ami nagyon harmonikus, áttetsző, például Vivaldi. Egy kristálytisza pozitívum az egész. De mondjuk Bach csellósztet nem tudok háttérzeneként hallgatni. Arra nagyon oda kell figyelni.

› Hogyan csinálod az újratereztést a mindennapjaidban?

Hogy ezt jól tudja az ember csinálni, ahhoz nagy figyelem, vagy akár rutin is kell. És jó állapotban kell lennie.

› Vannak rutinná vált szokásaid?

Szeretném, ha lennének. Gyerekkoromban például édesanyám minden reggel kiszellőztetett, pedig még ki sem keltek az ágyból. Ez egy apró dolog, de ha nekem is napi rutinommá válik, hogy beengedem a friss levegőt reggelente, akkor nem fog fájni attól a fejem dél előtt, hogy kevés az oxigén.

Nagyon sok új dolog van most az életben, rengeteg feladattal, és minden szinten fejlődési lehetőséggel. Szeretném ezeket kihasználni. Tudatosabban szeretném élni az életemet, konkrét célokkal. Szeretnék kialakítani egy nagyon hasznos napi rutint. Szeretném előre megtervezni a napjaimat, a hetemet, az éveimet. Azt gondolom, hogy nagyon pozitív ember vagyok, erős teremtőképességem van, és ezt most használnom kell. Általában beérjük a megszokottal, és nem merészkedünk ismeretlen vizekre.

Nem szabad öt majomként bent ülni egy térben a banán után sóvárogva, és bele-törődni, hogy én ezt nem kaphatom meg. Dehogyanisnem!